

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ
ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра мовної підготовки

**МОВА І ПРАВО:
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ,
ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА**

Матеріали міжвузівського круглого столу
з нагоди Дня української писемності та мови

09 листопада 2022 р.

Одеса – 2022

УДК: 811.161.2:372.461

Міжвузівський круглий стіл «Мова і право: лінгвістичний аспект розуміння, тлумачення та застосування права» (09 листопада 2022 року, Одеса)

Мова і право: лінгвістичний аспект розуміння, тлумачення та застосування права: Матеріали міжвузівського круглого столу з нагоди Дня української писемності та мови (09 листопада 2022 року). Одеса: ОДУВС, 2022. 201 с.

ЗМІСТ

Вітальне слово	6
Грінченко С.Б. Міжкультурна комунікація у сфері професійної діяльності.....	8
Калиновський О. В., Щур С.О. Щодо визначення в кримінальному законодавстві України російськомовної дефініції «вор в законі»	10
Козій О.Б. Засоби експресивного синтаксису у малій прозі У. Фолкнера.....	13
Литвиненко О.О. Формування комунікативних навичок у професійному мовленні студентів та курсантів.....	17
Lisovska A.O. Language culture at a workplace.....	21
Ryzhchenko O.S. Main features of the language of law.....	23
Сабельникова Т.М. Грамотність мовлення як складник позитивного іміджу правника	26
Ситько О.М. Визначення етапів ефективного спілкування – запорука конструктивної комунікації поліцейського з населенням	29
Тягнирядно Є.В. Українське красномовство: унікальна сила слова.....	33
Чичян О.О. Culture of professional training.....	36
Шаповаленко Н.М. Диджиталізація юридичної професії.....	39

ПРАЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Vakalenko M. Language of Law as a Kind of Literary Language...42	
Баранова С. Основи міжкультурної комунікації при виконанні обов'язків поліцейського.....	44
Белік І. В. Створення прес-релізу для інтернет-ЗМІ.....	47
Berezhnyi A. Social intelligence of police officers in the context of their communicative competence.....	49
Березовська Ю. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності сучасних фахівців	51
Vilova L. Legal linguistics scientific and theoretical principles.....	53
Бровченко В. Антиетикет у сучасному спілкуванні	55
Bubnova I. Legal Aspects of the Ukrainian Language Functioning under the Martial Law.....	58
Виноградов Д. Мова в діяльності юриста	61
Vil'ska Y. Public performance	63

Гладкий А. Г. Правова комунікація: аспекти та моделі.....	66
Гонтарук О. І. Українські юридичні терміни в професійному спілкуванні.....	69
Гончаренко Д.С. Мова права як комунікативно-галузева підсистема літературної мови.....	72
Горєва К.О. Роль комунікації у правоохоронних органах.....	75
Гуринович Д. Я. Мовний етикет у сфері ділового спілкування.....	78
Денисюк В.В. Культура фахової мови	80
Дринга Д. Мова і стиль міжнародно-правових документів.....	84
Yefremovskikh Ya. Increasing level of Ukrainians' linguistic self-identification.....	88
Зажерило К. Комунікативна мовленнєва культура в роботі працівників Національної поліції України	90
Земцев Д.Л. Мова права як комунікативно-галузева підсистема літературної мови	93
Зіборов І.С. Юридичний термін як одиниця термінологічної системи права.....	96
Kambur M. Legal English in the professional activity of a law enforcement officer.....	101
Karagutsa A. Intercultural Communication in the Field of Professional Activity	104
Карагуца М.А. Культура фахової мови	106
Корженко О. Екстралінгвальні чинники формування наукового стилю української мови	109
Kushnir D. Culture of Lawyer's Oral Speech.....	113
Лучкіна Ю.В. Мовний етикет як вияв національної культури... ..	116
Malanich M.M. Current aspects of communicative training of national police of Ukraine employees.....	121
Машталер І. Комунікативні умови професійної взаємодії працівників правоохоронних органів.....	123
Medvedenko O. Translation as a type of intercultural communication.....	126
Машаро О. Юридична термінологія та особливості її перекладу	129
Остроглядова О. Зародження наукових знань на території України	131
Pastukh I.V. Peculiarities of professional language.....	135

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ ТА КУРСАНТІВ

Литвиненко О. О.

к.філол.н., доцент,

Національний університет цивільного захисту України

Практичні заняття з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» – це форма організації навчання, яка дає можливість застосувати на практиці засвоєні теоретичні знання, перевірити й удосконалити рівень сформованих навичок писемного мовлення при складанні текстів та документів професійного спрямування. У ході роботи формуються вміння спостерігати, порівнювати, аналізувати, робити висновки й узагальнення, самостійно проводити дослідження, користуватися різними видами спілкування тощо [1]. Одночасно формуються професійні вміння й навички роботи з різними джерелами інформації. Уміння спілкуватися мовою професії сприяє швидкому засвоєнню спеціальних дисциплін, а отже підвищуватиме ефективність праці.

Спілкуючись між собою, здобувачі вищої освіти збагачують свій досвід, осмислюють моральні цінності. Безперечно, основні правила спілкування засвоюються людиною впродовж усього життя. Ці правила відображають національні мовні традиції, загальноприйняті етичні норми, спрямовані на досягнення мети спілкування. Студенти мають засвоїти аксіому: ввічливим бути не лише гарно, а й вигідно, ввічливість — важлива передумова успіху в спілкуванні. Тому насамперед варто звернути увагу на поняття культури мовлення як уміння правильно говорити, писати, вживати доцільні мовні засоби відповідно до мети й умов спілкування.

На жаль, останнім часом значно поширилося вживання ненормативної лексики, особливо серед молоді. До цього призвели такі причини:

- зменшення прошарку інтелігенції, що є потенційним носієм і користувачем літературної мови;
- телебачення та інтернет сприяють поширенню ненормативної лексики, часто невинувато використавши емоційно-експресивну лексику;

- низький ступінь освіченості населення, виховання в неблагонадійній родині;

- підвищення загального рівня стресу, пов'язане зі збройною агресією росії.

Дослідження науковців свідчать, що :

- постійно вживають ненормативну лексику 21,7% студентів;

- не вживають її взагалі 10% студентів;

- рідко вживають ненормативну лексику 69,5%.

- 58% студентів по можливості відмовляються від вживання ненормативної лексики;

- 42% студентів позитивно ставляться до вживання ненормативної лексики,

- 85% студентів вважають, що засоби масової інформації сприяють поширенню вживання ненормативної лексики.

Можна зробити висновок, що ненормативна лексика посідає певне місце в мовній поведінці сучасної молоді. Причому значна їх частина негативно ставиться до вживання ненормативної лексики. Студенти надають перевагу жаргонам, сленгам; деякі – ненормативній лексиці. Вважаємо, що обмежити вживання ненормативної лексики можливо, а викоринити її вживання — ні. Ненормативна лексика широко і привселюдно вживається представниками всіх шарів населення, у тому числі і серед молоді, й викоринення її доволі проблематичне.

Хоча основну відповідальність за виховання несе родина, але громадські організації, засоби масової інформації, а також навчальні заклади відіграють велику роль у формуванні культури мовлення. Сьогодні проблема культури спілкування набуває особливо великого значення, тому одним із напрямків виховної роботи із студентами групи є розвиток умінь спілкуватися як на офіційному, діловому, так і на побутовому рівнях. Тут великі можливості мають викладачі саме гуманітарних дисциплін.

Ефективним прийомом на заняттях з метою залучення студентської та курсантської до спілкування українською мовою є й акцентуація уваги на обговоренні протягом 10-20 хвилин під час практичного заняття певної комунікативної теми, тобто поряд із лінгвістичною можна запропонувати тему з розвитку зв'язного мовлення. Такий вид роботи, окрім того, що залучає до спілкування, стимулює до викладу інформації правильно,

логічно, відповідно до норм української мови на всіх рівнях. Стане у пригоді застосування технічних засобів навчання, відео- та аудіороликів із ілюстративним матеріалом, інтерактивні вправи онлайн, форуми, чати тощо [2].

Упровадження такої форми роботи є ефективною при засвоєнні фахової термінології, особливостей професійного мовлення на граматичному, лексичному, фразеологічному, стилістичному рівнях, звільнить здобувачів освіти від зайвої механічної роботи і допоможе краще усвідомити навчальний матеріал.

Для вільного володіння усною та писемною формами професійного спілкування курсанти та студенти повинні мати чималий активний лексичний запас фахової термінології. В епоху глобалізації та інформатизації суспільства особливого значення набуває системне дослідження питань культури професійного спілкування у національній й міжнародній термінології. З метою формування комунікативної компетентності майбутніх спеціалістів актуальним є вивчення лексичного складу мови, залучення міжпредметних зв'язків із фаховими дисциплінами.

Доцільно проводити практичні заняття у формі лінгвістичного дослідження професійної лексики з використанням активних професійно-орієнтованих методів: творчий метод, методи помилок, аналізу, тестування тощо. Ефективним є поєднання вправ як репродуктивного характеру, що виконують ознайомлювальну функцію, так і творчих, що сприяють активному самостійному використанню термінологічної лексики відповідно до виробничої ситуації.

Безперечно, найбільш доцільним для формування мовленнєвої фахової компетенції на основі науково-професійної термінології є використання текстів зі спеціальності. Невеликих за обсягом, доступних за змістом, насичених словами, стійкими словосполученнями та граматичними конструкціями, характерними для мови спеціальності. Тільки на рівні тексту вивчені професійні терміни постають як цілісна комунікативна система, придатна для використання в певних робочих ситуаціях [3]. Лише за такого підходу проведення занять з української мови за професійним спрямуванням ми зможемо прищепити любов до української мови та отримати національно свідомих, комунікативно компетентних фахівців, що зможуть досягти

особистісного й професійного самовизначення та домогтися самореалізації.

Отже, формування професійного й загальноінтелектуального словника студентів і курсантів проходить у таких напрямках:

опрацювання термінології з урахуванням спеціалізації студентів (практичний матеріал на закріплення теоретичного матеріалу спирається завжди на фахову лексику, вузькоспеціальну та загальну термінологію і фразеологію);

практичне ведення професійного словника, який допомагає закріпити знання міжгалузевої та фахової термінології. Для мотивації навчальної діяльності доцільно застосовувати постановку проблеми та її вирішення, організацію диспуту, евристичну бесіду.

Література

1. Мамчинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads.pdf>

2. Лисенко Н. О. Застосування форумів і чатів при дистанційному викладанні мовних дисциплін студентам-іноземцям. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна.* 2016. Вип. 60. С. 283-285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2016_60_107.

3. Ракшанова Г. Ф., Назаренко І. Л. Формування фахової термінологічної компетентності у студентів. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268530967.pdf>

LANGUAGE CULTURE AT A WORKPLACE

Lisovska A.

Candidate of Philological Science

Assistant professor at the Faculty of Social Sciences

Eötvös Loránd University, Hungary

The language applied at the workplace is considered of great importance as it shows not only the general level of literacy and manners, but also a respondent's professionalism. Everything from used words to raised issues and topics leads to forming a specific opinion about the speaker. Once the words are out, it's impossible to take them back and undo what has been said. It is also impossible to control who is listening and predict how they might react to what has been said.

Without any differentiation on whether a person is talking with a co-worker or to a client, it is advised to practice using language that is appropriate for the workplace in everyday conversations to get into habit of sounding professional.

The first and the most important advice will be to avoid vulgar language at any cost as it brings no value to a conversation, but is some kind of a filler in a sentence with lack of words and their synonyms. Every person has a different level of sensitivity to such language, so if a word or phrase may cause even the slightest discomfort, sound rude or inappropriate, avoiding using it is for the best. Moreover, Stanford linguists and psychologists are currently studying how language is interpreted by people. The research shows that even the slightest differences in language use can correspond with biased beliefs of the speakers. A relatively harmless sentence, such as "girls are as good as boys at math," can subtly perpetuate sexist stereotypes. Because of the statement's grammatical structure, it implies that being good at math is more common or natural for boys than girls, the researchers said.

Literacy is in no way necessary for the maintenance of linguistic structure or vocabulary, though it easily enables people to add words from the common written stock in dictionaries to their personal vocabulary. In order to speak professionally, a person must use correct grammar and complete sentences, work on improving vocabulary and avoid slang and numerous contractions as well as interjections such as "huh" as these make people sound uncertain. The following grammar topics will be of great use here: definite and indefinite articles,